

La vida acadèmica del bienni 1991-1992

FREDERIC UDINA I MARTORELL
Secretari General de l'Acadèmia

En iniciar aquests dos anys de vida de la nostra Corporació ens plau de recordar que des que ens férem càrrec de la Secretaria General començarem dues publicacions, que si en els seus primers anys foren molt modestes, han anat creixent; ens referim a l'Anuari, que fou la primera que donàrem a la impremta, corresponent als anys 1983-84; amb posterioritat hem anat publicant cada dos anys l'Anuari fins al darrer dels anys 1991-92 que ha estat el cinquè. Però sobretot la publicació de més relleu ha estat el Butlletí, que iniciàrem l'any 1986, amb el número I i que ha tingut feliç continuació fins al número IV-V corresponent als anys 1990-91. Ara apareixerà ben pròximament el número VI, que correspondrà a l'any 1992.

En aquesta mateixa línia, doncs, encara que breument, donarem compte de la vida interna de la nostra Corporació, alludim a distints temes i remetent a l'esmentat darrer Anuari 1991-92 en què es tracta cronològicament, sessió per sessió, del que s'ha parlat en cadascuna.

Durant el darrer bienni hem tingut la satisfacció d'haver elegit per a la nostra Acadèmia set nous acadèmics de Número: el Dr. Ferran Boneu i Companys, resident a Lleida, que succeí al Sr. Lladonosa, també lleidatà i ocupà la vacant a la Secció d'Arts Sumptuàries el Sr. Jaume Muxart i Domènech, que llegí el seu discurs sobre «Els meus cinquanta anys de pintura», i succeí al Sr. Antoni Vila i Arrufat en la Secció de

Pintura; el Sr. Joan Guinjoan i Gispert, el qual dissertà sobre «El compositor en el moment actual» i delectà als assistents a l'acte amb l'execució d'unes peces al piano, algunes composades per ell, i va succeir al Sr. Frederic Mompou i Decausse en la Secció de Música; el Sr. Leopold Gil i Nebot, que llegí el seu discurs sobre «La ilusió por la arquitectura», i succeí al Sr. Xavier Busquets i Sindreu en la Secció d'Arquitectura; el Sr. Marcel Martí i Badenes, que succeí al Sr. Enric Monjo i Garriga, vacant de la Secció d'Escultura, i que llegí el seu discurs «L'escultura com a camí»; el Sr. Joan-Josep Tharrats i Vidal, que ocupà la vacant de la Secció de Pintura deixada pel Sr. Josep Amat i Pagès; i el Sr. Joan Uriach i Marsal, que succeí al Sr. Joan Uriach i Tey, ocupant la vacant de la Secció de Pintura, i que ingressà amb un discurs sobre «Arts i ciències de la salut».

També omplí de joia a la nostra Corporació el nomenament d'Acadèmics Honorífics en les persones dels excel·lentíssims senyors Antoni Lozoya i Augé, Ricard Ribas i Seva i Antoni Negre i Villavecchia, aquest darrer com a President de la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació.

Amb no menys aprecí foren admesos com a Acadèmics Corresponents els senyors Carlos Cid Priego, per Oviedo; Jesús Viñuales González, per Madrid; la senyora M. Teresa Sauret Guerrero, per Màlaga; Víctor Nieto Alcaide, per Madrid; Manuel Aragonès i Virgili, per Santes Creus; Witold Burkiewicz, per Gdansk; i Santiago Calatrava i Valls, per Zúric.

L'Acadèmia, però, es vestí de dol, amb un sentiment ben punyent, per la mort del nostre enyorat President d'Honor, l'Excm. Sr. Frederic Marès i Deulovol, que traspassà d'aquest món el dia 16 d'agost de 1991, després de llarga malaltia. El Sr. President, Dr. Bassegoda, a la sessió immediata, que fou el 16 d'octubre, recordà la seva fecunda tasca al front de la nostra Corporació durant tants d'anys; Marès ingressà a la Reial Acadèmia l'any 1954 i des del 1963 n'ocupà la Presidència i continuà en el càrrec fins que la seva salut li permetè (1989); aleshores fou nomenat President d'Honor, tal dignitat fou creada expressament en aquell moment per poder honorar degudament a qui havia estat President al llarg de vint-i-dos anys. Cal recordar la seva vida de docència a l'Escola de Belles Arts de Barcelona, la seva dedicació a l'art i al colleccionisme, sense oblidar la seva tasca museística especialment a Barcelona, Arenys de Mar, Figueres i Montblanc.

La Corporació li dedicà una Sessió Necrològica, junt amb el senyor Ignasi M. Serra i Goday, President Adjunt de l'Acadèmia, que morí el mateix estiu de 1991. Aquesta sessió se celebrà el dia 20 de novembre de dit any i els acadèmics senyors Santos Torroella i Bonet Armengol

dedicaren, respectivament, les seves dissertacions als esmentats acadèmics, tancant l'acte el nostre President que afegí unes paraules ben sentides de record i pregon afecte envers els dos acadèmics traspassats.

Igualment es feu constar en les actes corresponents la mort dels Acadèmics: Sr. Josep Amat i Pagès, que havia ingressat el 1981, per la Secció de Pintura; Sr. Marçal Olivari i Daydí, Acadèmic Honorífic; senyor George R. Collins, Acadèmic Corresponent per Nova York; senyor Josep Rodríguez i Mijares, Acadèmic C. per Lleida; Sr. Federico Sopena Ibáñez, Acadèmic C. per Madrid; Sr. Francisco Oliván Baile, Acadèmic C. per Saragossa; Sr. Ramon Roman Seuma, Acadèmic C. per Santa Coloma de Queralt; i Sr. Jaume Marquès i Casanovas, Acadèmic C. per Girona.

La reial Corporació es reuneix tots els mesos de l'any, durant el curs, i celebra Sessions Extraordinàries Solemnes per rebre als Acadèmics elegits, així com en circumstàncies especials, ja siguin per a rebre Acadèmics Honorífics, ja amb motiu de sessions de condol, com la que hem esmentat amb motiu del traspàs del nostre President Marès (a.C.s.).

Fou en ocasió de rebre als darrers Acadèmics Honorífics que es celebrà Sessió Solemne i Pública per a l'entrega dels diplomes a dits Acadèmics; aquesta sessió tingué lloc el dia 20 de març de 1991, en la qual foren entregats els diplomes als senyors Joan Martí i Alanís, bisbe d'Urgell i Príncep d'Andorra; Marçal Olivari i Daydí (que, com ja hem vist, morí al cap de poc temps); Francesc Rovira-Beleta i Bruguera; i Francesc Mitjans i Miró. En el decurs de la sessió el Sr. Bisbe d'Urgell llegí un discurs sobre «La conservació del Patrimoni Artístic i Documental a la Diòcesi» i els senyors Rovira-Beleta i Mitjans adreçaren uns mots sobre les seves activitats en l'art del cinema, el primer, i en les tasques d'arquitectura el Sr. Mitjans, agraït, tots dos, així com el doctor Martí, els llurs nomenaments.

A la mateixa sessió es lliuraren els diplomes d'acadèmics Corresponents als senyors Vilaseca i Marcet, Hermanfrid Schubart, Genovès i Amorós, Razquín i Jené, Bech de Careda i Casadevall, Aragó i Masó, Navascués Palacio, González Ruiz, Pérez Sánchez, Batllori i Munné, García Casas, Soraluze Blond, Cid Priego i Viñuales González.

A la fi, el Dr. Bassegoda clogué l'acte tot manifestant la seva satisfacció per la importància de la tasca que desenvolupen els Acadèmics Corresponents estesos per tot Catalunya i la resta d'Espanya, així com a l'estranger; i de manera especial destacà el relleu dels nous Acadèmics Honorífics.

Sessions Extraordinàries se celebren també durant cada any amb motiu de la festa patronal de Sant Jordi, Patró de la Corporació; des-

prés de la Missa que celebra el Dr. Fàbrega i Grau, Acadèmic de Número, a la cripta de Santa Eulàlia, els acadèmics es traslladen al Cercle del Liceu per celebrar la Sessió Ordinària del més d'abril i a continuació s'ajunten amb les respectives esposes en un dinar de germanor. Les sessions patronals s'han celebrat els dies 24 i 22 de dit mes dels anys respectivament 1991 i 1992.

Si importants han estat les celebracions que fins ara hem exposat, la nostra Reial Corporació en virtut de la cura que té d'atendre el que els seus Estatuts ens demanen, ha hagut de dedicar moltes sessions dels seus Plens; aquesta obligació de vetllar pel Patrimoni Artístic del Principat de Catalunya, car agafa un gran àmbit, a diferència d'altres Reials Acadèmies situades a Barcelona, i té, per tant, una extensió molt més àmplia: tot Catalunya; aquest fet ens dóna una gran preocupació per les contínues obres que tenen lloc a diferents ciutats i pobles i les malvestats i anomalies que es cometen. Ja en anys anteriors el tema d'aquestes malvestats i anomalies que es registraven en alguns monuments artístics del nostre país ocuparen, amb preocupació, les sessions mensuals de la nostra Corporació, fins al punt que a la sessió del mes de febrer de 1991 es prengué l'acord de redactar un Memorial de Greuges que recollís aquelles anomalies que en els monuments artístics del nostre país s'havien registrat respecte a la seva conservació. Com l'Apèndix d'aquesta Vida Acadèmica hi figura el text íntegre del nostre Memorial. Però malgrat la publicació d'aquest escrit i la divulgació que se'n va fer, les malvestats han continuat durant aquest bienni que estem estudiant i a continuació haurem de fer referència a dites irregularitats, esmentades en les distintes sessions, com hem fet a l'Anuari d'aquests dos anys que va aparèixer recentment.

Es tracta d'un veritable rosari de fets diversos que demostren la poca cura que hi ha en la defensa del nostre Patrimoni Artístic, relació de malvestats que tant ha preocupat a la Corporació. Són molt diverses les anomalies que sovint es cometen, amb disgust de la nostra Reial Acadèmia: l'abandó en que està el gran pati de l'Antic Hospital entre els carrers del Carme i de l'Hospital, riquesa artística del conjunt gòtic on s'hi abriguen institucions de cultura; l'excessiva altura que s'ha donat a la plaça de la Catedral, més ben dit, a l'Avinguda de davant de la Seu barcelonina, que, amb motiu del «parking» tan desafortunadament construït, ha obligat a sobresortir 95 centímetres per damunt de l'antiga altura, en perjudici de la visualitat de la muralla romana; en la mateixa Avinguda els dos edículs, construïts contra tota norma municipal en plena via pública, i que reiteradament s'ha demanat la seva demolició; els perills que semblava existien en les reformes de l'edifici de l'Hospital

per part de la Biblioteca de Catalunya, on perillaven unes rajoles del s. XVII (amb escenes del Via-Crucis), així com en les reformes de la Casa de l'Ardiaca; la irrespectuosa edificació al jardí de la Universitat de Barcelona, sense tenir en compte les exigències de l'entorn del bell edifici d'Elies Rogent; el despropòsit i la antireglamentària descatalogació de la casa núm. 16 del carrer Nou de Sant Francesc; la destrucció a Girona del Palau Berenguer; distintes anomalies al bell conjunt del Monestir de Pedralbes (la porta del s. XIV, diverses obres i projectes fets sense el coneixement de l'Abadessa); la destrucció d'una casa al carrer Ramadà de Vic; les obres fetes sense cura al castell de Rubí; la construcció d'un nou mur al redòs del claustre del Monestir de Sant Cugat i la instal·lació al segon pis de dit claustre del taller de restauració (afectant als ulls de bou de l'església); descurada restauració de la Casa Vedruna de la Via Laietana; l'inadequat Pla de Carat al Prat; l'enderrocament de l'ermita romànica de Sant Fost de Campcentelles; l'abandó del valuós orgue del Saló Oval del Palau Nacional; la inexplicable destrucció de la Torre Melina; la pèrdua de les pintures de Pere Pau Muntanya a la casa enderrocada de la cantonada del carrer Sant Pau amb el de Sant Oleguer (i amb aquest motiu s'acordà d'adreçar-se a l'Ajuntament pel perill que pot córrer la Casa Erasme); el trasllat d'algunes escultures del Museu Clarà i el perill de tancament d'aquest legat de l'escultor...

La Reial Corporació s'ha sentit ferida per tantes malvestats i anomalies que a través de distintes sessions s'han comentat i han donat lloc a acords traslladats a distintes autoritats del nostre país.

Al costat, però, d'aquestes indignants i descurades actuacions, l'Acadèmia ha pogut, en poques però, ocasions, felicitar algunes institucions com, per exemple, la salvació de l'ermita de Montgat, amenaçada per la pota Nord de l'autopista del Maresme; la resolució de les obres a la Vila Vella de Tossa; així com la suspensió del projecte del Port Esportiu a Begur; la reforma i nova instal·lació del Museu de Girona (Diputació i Bisbat gironins); l'encertada restauració de l'església de Santa Maria de Montblanc; l'estudi de la façana de la porta de Ripoll i la cura que en té el Patronat del Monestir...

Però l'actuació de la nostra Corporació ha descabdellat altres actuacions, com han estat els informes al voltant de les Lleis en curs d'aprovació tant les del Govern central de Madrid, com de la Generalitat de Catalunya; ens referim al Projecte de Llei del Patrimoni Històric que afectava a la qüestió de la declaració per part dels particulars de les seves col·leccions artístiques, en perjudici a la llarga d'aquestes; l'Acadèmia es posà en contacte amb la de San Fernando i es feren gestions

a Madrid, a través de la Comissió de Valoracions i directament a les Corts, amb l'esperança que en el Senat es retallessin alguns aspectes perjudicials per a les dites col·leccions. Fou objecte de satisfacció la sentència del Tribunal Constitucional a favor de les competències de la Generalitat respecte a la Llei de 1985, relativa als Béns Mobles. I s'informà també sobre la Llei de Mecenatge.

Al marge de tot el que precedeix, ocupà varies sessions de la Corporació el projecte de reforma del Teatre del Liceu: es manifestà en contra de dit projecte suggerint que el que necessitava el Teatre era una remodelació, fugint d'un projecte excessiu i posant especial atenció a l'escenari, sortides del teatre, ascensors, aire condicionat, xarxa elèctrica, etc.; s'oposà també al segon projecte d'obres, que modificava l'anterior però que en realitat era un altre i per tant calia la tramitació corresponent, que no s'havia dut a terme.

Una altra qüestió que preocupà i encara preocupa avui a l'Acadèmia és l'exclusió d'aquesta de la Junta de Museus, formada l'any anterior. Després de diversos estudis i reunions, en l'acta del 20 de novembre de 1991 es feia referència davant l'esmentada exclusió a que «la nostra Acadèmia, junt amb la de Bones Lletres, integraren la primera Junta de Museus, anomenada Mixta i Autònoma, constituïda l'any 1907, aportant, en qualitat de dipòsit a la mateixa, peces epigràfiques l'Acadèmia de Bones Lletres i pictòriques la nostra Corporació. Peces, en gran part, que dites corporacions havien salvat del malestruc segle passat. Com a conseqüència de tot això i de cara a la repetida absència de l'Acadèmia de la nova Junta de Museus, s'acordà:

- a) Trametre totes aquestes consideracions a la Conselleria de Cultura i elevar-les també al Molt Honorable Senyor President de la Generalitat, que ho és també de l'esmentada Junta de Museus.
- b) Sol·licitar l'ampliació de dita Junta per tal que hi hagués una representació, com a tal, de la nostra Corporació.
- c) Que el fet de figurar a tal Junta de Museus no és una qüestió d'honor per a la Corporació, sinó de justícia, tenint en compte els antecedents assenyalats.
- d) Que en cas de no ésser atesos en la rectificació del text de la Llei que va crear la Junta de Museus, la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi retiraria totes les peces que té en dipòsit a distints museus components de la Junta actual; i,
- e) Que, tenint en compte la complexa tramitació al Parlament de Catalunya de la dita ampliació, la Reial Acadèmia esperaria a prendre aquesta decisió.

En relació als vincles de la nostra Corporació amb les Juntes de Museus successives des de la data abans esmentada, es portà a terme un estudi de tots els llenços i obres artístiques en general prestades als museus municipals i d'altres corporacions, exigint que sempre consti, quan s'exposen o es publiquen catàlegs, la propietat. S'han dut a terme moltes gestions encaminades a la inclosió d'un representant de l'Acadèmia a tal Junta de Museus, gestions prop del Molt Hble. Sr. President de la Junta, Sr. Jordi Pujol, del President del Parlament de Catalunya i del Conseller de Cultura... Es confia, doncs, que serà resolta la qüestió a favor de la nostra Corporació.

Altres preocupacions han ocupat als nostres Acadèmics, com la de seguir la catalogació de les nostres colleccions artístiques: llenços, dibuixos, escultures, etc., així com l'Arxiu i la Biblioteca de la Corporació. El Vocal de Museus, Sr. Garrut, va començar a dirigir el tal catàleg en el qual hi treballà el Sr. Burkiewicz, avui Acadèmic Corresponent, i més recentment també hi treballa el Dr. Fontbona: el treball es troba molt avançat. Quant als dibuixos cal esmentar la tasca que portà a terme el Sr. Rafael Torrella que inventarià tots els dibuixos d'Enric Monserdà i redactà un catàleg molt minuciós. Tant l'Arxiu com la Biblioteca han rebut darrerament una cura especial: l'Arxiu gràcies a un arxiver designat per la Direcció General del Patrimoni de la Generalitat que durant uns mesos ha inventariat l'arxiu de l'antiga Comissió de Monuments; la Biblioteca està en curs de catalogació, gràcies a l'assessorament de la Sra. Montserrat Roca i Junyent.

Quan els afers que es tracten als Plens ho permeten, car manta vegada ocupen tot el temps de la reunió, a la fi de la sessió té lloc una dissertació; en aquest bienni que estem tractant hi han parlat els Acadèmics senyors Vila i Grau sobre «Els vitralls de la Catedral d'Aux», Enric Jardí al voltant de «L'estètica de Francesc Pujols», Frederic Udina sobre «Dos poemes llatins, l'un del Monestir de Ripoll i l'altre el poema pisà», Domènec Fita que tractà de «Art integral», Joan Bassegoda sobre «Les aquarelles del pintor italià Mosterin sobre la Barcelona de la seva època» i Francesc Fontbona a l'entorn de «La catalogació del nostre Museu».

Si durant el govern de la Cambra de Comerç del Sr. Josep M. Figueras, l'Acadèmia va gaudir de la més ampla simpatia i d'un ajut moral i material continuat, de seguida de prendre possessió el nou President, Sr. Antoni Negre, aquest ha tingut cura de manifestar la seva voluntat de proseguir aquesta política i en diverses reunions amb el nostre President ha acceptat distintes peticions en relació a millores de la nostra seu, fins al punt d'oferir una aportació regular a tals fins. La nostra Corporació ha volgut correspondre a aquestes atencions amb el nome-

nament del Sr. Negre com a Acadèmic Honorífic, en la seva qualitat de President de la Cambra.

Tenint en compte la finalitat de la nostra Acadèmia, el nostre President ha tingut especial atenció a estrényer les relacions amb la Conselleria de Cultura, directament amb l'Hble. Sr. Joan Guitart així com amb el Director General del Patrimoni, Dr. Eduard Carbonell, amb els quals ha tingut vàries entrevistes.

Encara que ja al començament s'ha fet referència a les publicacions de l'Acadèmia, cal recordar, d'entre les activitats desplegades, l'edició durant el bienni de l'Anuari de dits anys 1989-90 que es presentà al Ple del mes d'abril de 1991, així com del Butlletí IV-V que s'oferí al Ple darrer del mateix any.

Al voltant de la dècada dels cinquanta els germans Ynglada-Guillot, molt afeccionats a la pintura i al dibuix, dotaren una Fundació amb el seu nom per tal de convocar cada any un Premi de Dibuix, que des d'aleshores se celebrà i va atènyer un gran prestigi. Circumstàncies malestrugues interromperen durant uns anys aquesta convocatòria, fins que s'oferí a la nostra Acadèmia fer-se càrrec de la tal Fundació en la forma següent: els membres de la Junta de Govern de l'Acadèmia integrarien el Patronat de la Fundació, la qual, continuant amb la seva personalitat jurídica, prosseguiria la seva tasca. Amb el suport de la Caixa de Pensions, s'ha pogut incrementar la quantitat del Premi, car aquesta ha corregut amb les despeses de l'exposició dels dibuixos i del catàleg corresponent; convocat, doncs, el Premi de Dibuix per tercera vegada el 1991, fou atorgat al Sr. Mariano Rubio i Martínez i l'any darrer es concedí a l'artista Lluïsa Granero.